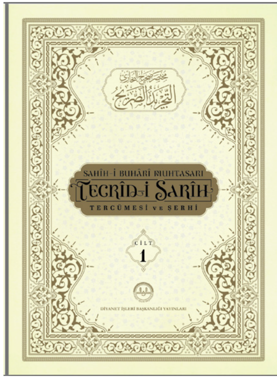
4.3. HADİS KAYNAKLARINDA İLİM

İslam'ın inanç, ibadet ve ahlak ilkeleri Kur'an-ı Kerim ve hadislerde ortaya konmuştur. Bu sebeple hadis ilmi, her asırda Müslümanların en önemli âlimlerinin ilgilendiği, zamanlarını ve emeklerini harcadıkları bir alan olmuştur. Hadis etrafında oluşan bu büyük birikim, bu zengin mirası hakkıyla korumak, aktarmak ve anlamak için gösterilen çabaların bir neticesidir. Bu çabaların hadis ilminin "altın çağı" olarak isimlendirilen III. (IX) yüzyıldaki en olgun meyvesi ise kuşkusuz İmam Buhari'nin *el-Camiü's-Sahih* adlı eseridir. Bu kıymetli eser, İslam âlimlerinin ve Müslümanların büyük ilgisine ve kabulüne mazhar olmuştur. Tarihî süreç içerisinde eser üzerine kaleme alınan çalışmaların başlı başına bir kütüphane oluşturacak düzeye ulaşması bu ilginin bir sonucudur. Bu çerçevede kimi âlimlerimiz *el-Camiü's-Sahih*'i açıklayıp şerh etmiş, kimileri eserdeki ravileri ve isnatları incelemiş, bazıları rivayetlerin fihristini çıkarmış, bazıları da değişik yöntemlerle eseri kısaltma yoluna gitmiştir. IX. (XV) asrın kıymetli muhaddislerinden Yemenli Ahmed bin Ahmed Zebidi de onlardan biridir.[17]

Görsel 4.2
On iki baskısı yapılan Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercümesi ve Şerhi, en son Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yeniden yayımlanmıştır.

Zebidi, *Tecrid-i Sarih* adını verdiği eserinde Buhari'nin *el-Camiü's-Sahih*'indeki rivayetlerden seçme yapmış ve kitabı yaklaşık üçte iki oranında kısaltmıştır. Sahabeye ve tâbiine nispet edilen (mevkuf ve maktu) haberleri kitabına almadığı gibi tekrar eden hadislerden de sadece birini tercih etmiştir. Böylece 9.082 rivayetten oluşan *el-Camiü's-Sahih*'i 2.195 rivayette özetlemiştir. Sahabi olanlar hariç ravileri zikretmeyerek senetleri kısaltmış, böylece eser bu hâliyle daha geniş bir kitleye hitap edebilmiştir.[18] Zebidi'nin eseri üzerine de pek çok çalışma yapılmıştır. Bunlar içerisinde gerek yazılış serüveni gerekse içeriği ve niteliği açısından Cumhuriyet Dönemi'nde kaleme alınan *Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercümesi ve Şerhi* dikkat çekmektedir *(Görsel 4.3).*[19]

Sıra Sizde

- Abdullah bin Mesud şöyle demiştir: "Hz. Peygamber vaaz ve nasihat hususunda bize bıkkınlık gelmesin diye hâlimize bakıp ona göre gün ve saat kollardı." (Buhari, "İlim", 11)
- Enes bin Malik'ten Hz. Peygamber'in "Kolaylık yolunu gösterin, güçlüğe gitmeyin. Müjdeleyin, nefret ettirmeyin." buyurduğu rivayet edilmiştir. (Buhari, "İlim", 11)
- Enes bin Malik şöyle rivayet etmiştir: "Resulullah, bir söz söylediği zaman iyice anlaşılsın diye üç kez tekrar ederdi." (Buhari, "İlim" 30)

***Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercümesi ve Şerhi* eserinin "İlim" bölümünde yer alan bu üç hadisişerife göre ilim öğretmede Hz. Peygamber'in nasıl bir yol izlediğini açıklayınız.**

....

....

....

1925 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde verilen bir önergeyle gündeme getirilen ve Darülfünun (İstanbul Üniversitesi) hocalarından Babanzade Ahmed Naim ile onun vefatı sonrasında dönemin önde gelen ilim ve siyaset adamlarından Kâmil Miras tarafından kaleme alınan eser, ilk defa 12 cilt hâlinde 1948 yılında yayımlanmıştır. Daha sonra Diyanet İşleri Başkanlığı *Sahihi Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercümesi ve Şerhi*'ni 8 cilt hâlinde basmış ve aynı zamanda ilk defa dijital ortama aktarmıştır.[20]

Hadis kitaplarında ilim konusu genellikle ayrı bir bölüm olarak düzenlenmiştir. Bu bölümlerde ilmin önemi, öğrenmenin fazileti ve ilimle ilgili çeşitli rivayetler bir arada bulunur. Sahihi Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercümesi ve Şerhi kitabı da benzer özelliklere sahiptir. Bu eserde ilimle ilgili hadisler "Kitabü'l-İlim" başlığı altında toplanmış, konuyla ilgili diğer önemli rivayetlere de bu bölümde yer verilmiştir. Aranan hadislere ulaşmak için kitabın içindekiler ve konu dizinleri bölümüne başvurulur. Bu kısımda bulunan "Kitabü'l-İlim" başlığı takip edilerek ilimle ilgili hadislere kolayca ulaşılabilir ve bu hadisler diğer rivayetlerle birlikte incelenebilir.[21]

"Tecrid-i Sarih" eserine bu karekod üzerinden ulaşabilirsiniz.

Etkinlik-4

20 dk.

Amaç	Hadis ve sünnetin anlaşılmasında dikkat edilmesi gereken esaslarla ilgili analitik düşünebilme
Yönerge	**Aşağıdaki uygulama adımlarını takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz.** 1. Ders öncesi sınıfta hazır edilen Diyanet İşleri Başkanlığının yayınlamış olduğu *Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercümesi ve Şerhi*'nden ilimle ilgili hadisleri tespit ediniz. 2. Bulduğunuz hadislerden on tanesini seçiniz. 3. Seçtiğiniz hadislerde geçen olay/şahıs/yer/konu/kavramları belirleyiniz. 4. Hadisleri içeriklerine göre sınıflandırınız. 5. Hadislerin içeriğiyle ilgili çıkarımlarda bulunarak çıkarımlarınızı not ediniz. 6. Çıkarımlarınızı sınıf arkadaşlarınızla tartışınız. 7. Arkadaşlarınızın belirttiği fakat sizin düşünüp not etmediğiniz fikirleri not ediniz. 8. İlimle ilgili hadislerin sınıflandırılmasında ulaştığınız sonuçları sınıfa sununuz.
Değerlendirme	**Çıkarımlarınızdan hareketle bir broşür hazırlayınız.**

Kontrol Noktası

Hadis kaynaklarında ilim konusuyla ilgili aşağıda verilen öğrenme günlüğünü doldurunuz.

Ad Soyad:	Tarih:

Hangi yeni bilgileri edindim?

Öğrendiklerim beni nasıl ve neden etkiledi?

Öğrendiklerimden sonra hayatımda neleri değiştireceğim?